

"Sonra, kıyası binnefis suretiyle, herkesi, hattâ her şeyi kendine kıyas edip, Cenâb-ı Hakk'ın mülkünü onlara ve esbaba taksim eder, gayet azîm bir şirke düşer." cümlesini açıklar mısınız?

İnsanın nefsinde insanı dalalete ve küfre sevk edecek çok cihaz ve hissiyatlar vardır. Bu manaya Üstad Hazretleri şu şekilde işaret ediyor:

"Zira, insan, cibilliyeti ve fitratı hasebiyle nefsinı sever. Belki, evvelâ ve bizzat yalnız zâtını sever; başka her şeyi nefsinı feda eder. Mâbuda lâıyk bir tarzda nefsinı metheder; mâbuda lâıyk bir tenzihle nefsinı meâıyipten tenzih ve tebrıe eder. Elden geldiği kadar kusurları kendine lâıyk görmez ve kabul etmez. Nefsinı perestiş eder tarzında, şiddetle müdafaa eder. Hattâ, fıtratında tevdi edilen ve Mâbud-u Hakikînin hamd ve tesbihi için ona verilen cihazat ve istidadı kendi nefsinı sarf ederek, **سِرِّهَا لَمْ يَكُنْ مَعَهُ sırrına mazhar olur. Kendini görür, kendine güvenir, kendini beğenir."⁽¹⁾**

Enenin, yani insandaki benlik duygusunun menfi bir şekilde inkişaf ve işlemesi ile, insan firavun gibi artık Allah'a karşı dava ve meydan okumaya başlar. Cenab-ı Hakk'ın mülkünden kendini ayrı tutar. Kendini Allah'ın isim ve sıfatlarının tecelli dairesinin dışında sayar. Allah'ın ilmi beni kuşatmaz, Allah'ın kudreti bana tesir etmez diye davalara ve sapmalara başlar.

Bu halet, karakterine tam yerleşip oturunca, etrafındaki başka mahluklara nazar ettiği zaman, onları da kendi gibi görüp şirkini ihraç etmeye başlar. Tecelliyata mazhar olan başka mahluklarda fena olması ise, onların yerine kendini koyar ve kendindeki hastalığı onlara tatbik eder ve bazı safsata felsefi tevil ve fikirler ile onları Allah'ın tasarruf ve mülkünden çıkartır. Kendi şirk haletini o masum mahluklara da yansıtır. Yani "*Onlar da benim gibi müstakildir.*" diyerek, Allah'ın tedbir ve tasarrufunu tamamen sebeplere taksim ediyor. Kendi hususi şirkini bütün aleme dağıtır. Nefsin arızalı ve hastalıklı gözü ile her şeyi tabiata ve sebeplere taksim eder ve en sonunda Allah'ı tamamen inkar ederek ateist olur.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Altıncı Söz, Zeyl.](#)